

EURÓPAI
SZÁMVEVŐSZÉK

Beszéd

2022. október 13.

Beszéd – Tony Murphy, az Európai Számvevőszék elnöke

Az Európai Számvevőszék 2021. évi éves jelentésének bemutatása
az Európai Parlament Költségvetési Ellenőrző Bizottsága előtt

2022. október 13.

Eltérés esetén az elhangzott szöveg érvényes.

Tisztelt Elnök Asszony,

tisztelt képviselők,

uniós biztos úr,

[a Tanács Elnökségének tisztelt képviselője]!

Megtiszteltetés számomra, hogy az Európai Számvevőszék **újonnan megválasztott elnökeként** első alkalommal találkozhatok Önökkel.

Engedjék meg, hogy először is pár **szót szóljak önmagamról. Számvevőként** több mint 40 éves tapasztalattal rendelkezem a közsféra nemzeti és európai szintű ellenőrzése terén, amelyet az ír legfőbb ellenőrző intézménynél, az Európai Bizottságnál és az Európai Számvevőszéknél szereztem. Közel 10 évet dolgoztam a Számvevőszéknél: különböző feladatköröket töltöttem be több kamarában, majd 2018-ban a Számvevőszék testületének tagja lettem.

Elnökként arra fogok **összpontosítani**, hogy munkánkkal a jövőben is támogassuk az Önök **bizottságát** a feladatainak ellátásához szükséges információkkal, valamint hogy polgáraink javát szolgálva az uniós fellépések valamennyi típusa tekintetében növeljük az **elszámoltathatóságot** és az **átláthatóságot**.

Ma azonban egyúttal korábbi tisztségemben is állok Önök előtt, mint a 2021. évi **éves jelentésért felelős számvevőszéki tag**.

E szerepkörömből adódóan már sokukkal találkoztam és dolgoztam együtt az elmúlt években, így személyes tapasztalatot szereztem az intézményeink közötti **szoros és konstruktív együttműködésről**. Nagy várakozással tekintek az **Önökkel** való találkozás és közös munka, illetve gyümölcsöző együttműködésünk elmélyítése elé.

Éves jelentésünk a Számvevőszék **fő kiadványa**, elkészítése **közös erőfeszítést** igényel. Az Önöknek ma bemutatott éves jelentés nem létezne intenzív, **elkötelezett csapatmunka** nélkül, és megragadom az alkalmat, hogy köszönetet mondjak az ellenőrzési munka különböző szakaszaiban részt vevő **számvevőknek és a támogató részlegek munkatársainak**, az egyes fejezetekért felelős **számvevőszéki tagoknak**, illetve az egész **testületnek**.

Éves jelentésünket a tavalyitól erősen **eltérő világhelyzetben** tesszük közzé. Mindannyian keményen dolgoztunk, hogy a **Covid19-válság** okozta operatív problémák ellenére eredményesen tudjuk folytatni munkánkat – ma viszont **Oroszország Ukrajna elleni háborús agressziója** új helyzet elé állít. Ennek globális következményei és a kibontakozó **energiaválság** mindannyiunk számára új kihívást jelentenek.

Ma minden korábbinál fontosabb az Unió pénzügyeinek **gondos és eredményes** kezelése. Ez mind a Bizottság, mind a tagállamok, de az Európai Számvevőszék részéről is **fokozott felelősséggel** jár.

Melyek a 2021. évi éves jelentésünk főbb megállapításai?

A korábbi évekhez hasonlóan az **Unió beszámolójáról** hitelesítő véleményt fogadtunk el, azt nem érintették lényeges hibák.

A **bevételeket** illetően azt állapítottuk meg, hogy az általános hibaszint **nem volt lényeges**. Az úgynevezett hagyományos saját forrásokkal kapcsolatos ellenőrzések terén azonban egyes tagállamokban, valamint bizonyos kapcsolódó bizottsági folyamatokban néhány tartósan fennálló hiányosságot tártunk fel.

A 2021-es pénzügyi év az első olyan év, amikor a többéves pénzügyi keret (**TPK**) részeként elfogadott költségvetési forrásokon kívül tárgyaljuk a NextGenerationEU (**NGEU**) kezdeményezést, elsősorban a Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszközt (**RRF**) is.

Ezért idén először **két különálló véleményt** adunk ki a kiadások jogszerűségéről és szabályszerűségéről 2021-re nézve: egyet az **uniós költségvetés kiadásaira**, egyet pedig az **RRF kiadásaira** vonatkozóan.

Azért dolgoztunk ki **két külön véleményt**, mert így világosabban látszanak a többéves pénzügyi keret (TPK), illetve az RRF kiadásai közötti **különbségek**. Az RRF **ideiglenes, kötvénykibocsátással finanszírozott eszköz**, de ami a legfontosabb, **eltérő teljesítési modellt** követ. Az uniós költségvetési kiadásoktól eltérően, amelyek a **támogatható költségek visszatérítésén vagy** az uniós vagy nemzeti szabályokban meghatározott **feltételek teljesítésén** alapulnak, az RRF keretében a kifizetés feltétele az **előre meghatározott részcélok vagy célok kielégítő teljesítése**.

Először is rátérnék az **uniós költségvetési kiadásokról** szóló véleményünkre és megállapításainkra:

740 tranzakcióból álló reprezentatív mintánk alapján megállapítottuk, hogy a szabálytalanságok általános szintje 2021-ben elérte a 3,0%-ot, vagyis az előző évhez képest **nőtt** (a 2020., illetve 2019. évi 2,7%-ról).

Tekintettel az általunk feltárt problémák széles körű jellegére (azaz a hibák elterjedtségére), immár harmadik egymást követő évben **elutasító véleményt** adtunk.

Megállapításaink ismét megerősítik korábbi értékelésünket, hogy a **források kifizetésének módja**, azaz hogy a kifizetések a **felmerült költségek visszatérítéseként** vagy **jogosultság** alapján történnek-e, hatással van a hibaszintre.

A **nagy kockázatú kiadások** – ellenőrzési sokaságunk egyértelmű **többsége** (63%) – esetében a becsült hibaarány 4,7%. Itt elsősorban a kohézióról van szó, de más olyan uniós szakpolitikai fejezetekről is, mint az „Egységes piac”, a „Migráció”, a „Biztonság”, a „Szomszédság”, valamint részben a „Természeti erőforrások”.

A **kis kockázatú kiadások** esetében arra a következtetésre jutottunk, hogy a becsült hibaszint a 2%-os **lényegességi küszöb alatt** maradt. Ide tartoznak a jogosultságalapú kiadások, például a mezőgazdasági termelőknek nyújtott közvetlen támogatások, a diákoknak nyújtott Erasmus-támogatások, valamint az uniós köztisztviselők fizetése és nyugdíja.

Ha most **közelebbről is megnézzük az egyes szakpolitikai fejezeteket**, kezdve a **Kohézióval**, számos olyan tipikus hibát találunk, mint a nem támogatható költségek, az alapvető igazoló dokumentumok hiánya, az egységes piacra/állami támogatásokra vonatkozó, illetve a közbeszerzési szabályok megsértése.

Becslésünk szerint e fejezet hibaszintje **3,6%** (2020-ban 3,5% volt).

Szeretném, elnök asszony, néhány **konkrét példával** is illusztrálni, milyen általunk talált **hibákról** beszélek:

- egy általunk ellenőrzött programban a **megfelelő földrajzi területen kívül** található partnerek költségei is szerepeltek. Ezek a kiadások nem voltak támogathatók.
- egy másik esetben azt állapítottuk meg, hogy egy, a nem foglalkoztatott, oktatásban és képzésben nem részesülők számára kidolgozott **szociális program résztvevőinek** egynegyede valójában **foglalkoztatásban állt**.

Munkánk fontos része a kohézió területére vonatkozik, és tudom, hogy az Önök bizottságát **különösen érdekli a nemzeti ellenőrző hatóságok** munkája. 2017 óta **ezen hatóságok** munkáját tételes tesztelésünk révén értékeljük. Az elmúlt öt évben végzett ellenőrzéseink tanúsága szerint ezen ellenőrző hatóságok munkájának eredményei még **nem ellensúlyozzák** kellőképpen a terület **nagy hibakockázatát**, ezért jelenleg **csak korlátozottan lehet** ezekre **támaszkodni**.

Tisztelt elnök asszony, fontos, hogy kiemeljük azt is, milyen **pozitív példákat** találtunk. Ilyen értelemben felhívnam figyelmüket: egy tagállam esetében megállapítottuk, hogy a nemzeti **ellenőrző hatóság** támogatást és tanácsot nyújtott arra vonatkozóan, hogy az irányító hatóság hogyan javíthatná közbeszerzési eljárásait.

Rátérve a **Természeti erőforrásokra**: összességében és valamennyi rendelkezésre álló információt figyelembe véve azt állapítottuk meg, hogy a hibaszint **közel** van a lényegességi küszöbhez.

A **nagy kockázatúként** azonosított kiadási területek (vidékfejlesztés, piaci intézkedések és egyéb, KAP-on kívüli területek), azaz a TPK e fejezetének mintegy egyharmada esetében eredményeink azt mutatják, hogy a hibaszint lényeges; a fő hibaforrások a támogatásra nem jogosult kedvezményezettek, az adminisztratív hibák, valamint a környezetvédelmi kötelezettségvállalások nem teljesítése.

Néhány példa az e kiadási területen talált hibákra:

- feltártunk néhány olyan esetet, amikor egyes **baromfigazdaságok** több kérelmet is benyújtottak. A leggyakoribb az volt, hogy házaspárok tagjai külön-külön maximális támogatási összeget igényeltek azzal, hogy külön mezőgazdasági termelőknek kell tekinteni őket, akkor is, ha állataik egyazon létesítményekben találhatóak.
- egy mezőgazdasági üzem ellenőrzése során műholdas felvételek felhasználásával megállapítottuk, hogy a termelő nyilatkozata nem felel meg **tényleges mezőgazdasági tevékenységének**. Ezért a szóban forgó kifizetés több mint fele hibának minősült.

E szakpolitikai terület kapcsán felhívnom a figyelmet a **monitoring útján végzett ellenőrzések** lehetséges **pozitív szerepére**. Ezek az ellenőrzések műholdas felvételeken alapulnak, amelyek nemzeti szinten felhasználhatók az egyes uniós szabályoknak való megfelelés ellenőrzésére, például a területalapú támogatási kérelmeket illetően. 2021-ben megvizsgáltuk, hogyan hasznosítják az olasz és a spanyol hatóságok a műholdas felvételeket, és azt ajánljuk a Bizottságnak, hogy továbbra is támogassa a tagállamokat azok felhasználásában, mivel jelenleg a közvetlen támogatási rendszerek alá tartozó terület csupán 13%-át érinti ilyen ellenőrzés.

Az **egységes piac, az innováció és a digitális gazdaság** területén megállapításunk szerint a lényeges hibaszint a 2020. évi 3,9%-ról **2021-ben 4,4%-ra** nőtt. A hibák fő forrását továbbra is a kutatási kiadások (főként a Horizont 2020 program) jelentik, elsősorban az olyan nem támogatható költségek, mint a személyzeti költségek.

Néhány példa az ilyen hibákra:

- egy kkv ellenőrzése során két alkalmazott esetében **nem** találtunk **munkaidő-nyilvántartást**, míg mások éves szabadságon töltött órákat regisztráltak munkaidő gyanánt. Az általunk megvizsgált órák közel fele nem volt támogatható.
- Egy másik projekt esetében megállapítottuk, hogy egy kutató valójában nem rendelkezett a **Marie Curie-ösztöndíjban** való részesüléshez **szükséges felsőfokú képzéssel**. Ezért a kapcsolódó költségek egyike sem volt támogatható.

Ami a migráció, a határigazgatás, a biztonság és a védelem területét illeti, a vizsgált tranzakciók közel egyharmadában találtunk hibákat.

- Megállapítottuk, hogy egy belső biztonsággal kapcsolatos projekt eredményeként a **rendőrség nem a tervezett terepjáró járműveket** szerezte be – arról pedig nem tudtunk megbizonyosodni, hogy a ténylegesen megvásárolt járműveket rendeltetésszerűen használták-e.
- Hibákat találtunk a **menedékkérők elhelyezésére irányuló közbeszerzési eljárásban**, és különböző problémákat tártunk fel az eljárást követően az egyes szállodákkal kötött szerződésekkel kapcsolatban. Ezeket a hibákat sem a nemzeti hatóságok, sem a Bizottság nem észlelték.

Ami a „**Szomszédság és a világ**” fejezetet illeti, a leggyakoribb hibák a fel nem merült kiadásokra, az alapvető igazoló dokumentumok hiányára, a nem támogatható költségekre és a közbeszerzési szabályok megsértésére vonatkoztak. Az ellenőrzött tranzakciók közel felét érintette hiba. **Mintánk kis mérete ellenére eredményeink megerősítik, hogy ebben a fejezetben nagy a hibakockázat.** Hozzáteszem, hogy a Bizottság segítőkész erőfeszítései ellenére továbbra is nehézségekbe ütközik bizonyos **dokumentumok** beszerzése az uniós programok végrehajtásáért felelős egyes **nemzetközi szervezetektől.**

Végül rátérnék az „**Igazgatás**” témakörére. A korábbi évekhez hasonlóan úgy ítéljük meg, hogy a hibaszint a lényegességi küszöb alatt marad. Az általunk számszerűsített **öt hiba közül kettő** a Parlamentet, egy a Bizottságot, kettő pedig az EKSZ-et érinti.

Hölgyeim és uraim, most rátérek a **Helyreállítási és Rezilienciaépítési Alap (RRF) kiadásainak** ellenőrzésére.

Ez a téma **újdonság** az idei éves jelentésünkben, és erről továbbra is külön fogunk beszámolni, az RRF teljes élettartama alatt.

Az RRF **eltérő teljesítési modellt** követ, mint a TPK keretében történő uniós költségvetési kiadások modellje, amennyiben nem a felmerült költségek visszatérítésére, hanem **részcélok és célok** teljesítésére összpontosít.

A megbízhatósági nyilatkozatra vonatkozó ellenőrzésünknek ezért az áll a középpontjában, hogy a **Bizottság** elegendő és megfelelő bizonyítékot gyűjtött-e annak **értékeléséhez**, hogy a részcélokat megfelelően sikerült-e teljesíteni. Az **egyéb uniós és nemzeti szabályoknak** való megfelelés nem képezi részét az RRF keretében teljesített kifizetések jogszerűségére és szabályszerűségére vonatkozó **bizottsági értékelésnek**, ezért azt véleményünk nem tárgyalja. Ezt a szempontot jövőbeli ellenőrzéseink külön fogják vizsgálni, amikor a Bizottság ezzel kapcsolatos munkája már befejeződött és azt értékelhetjük. Nem értékeljük a részcélok részét képező **különböző reformok eredményességét** sem, ez utóbbit adott esetben jövőbeli különjelentéseink fogják tárgyalni.

Az **RRF ellenőrzési sokaságában** szerepelt egy darab, Spanyolországnak 2021-ben folyósított, 11,5 milliárd euró összegű egyszeri kifizetés: itt arról számoltak be, hogy az 52 – kivétel nélkül reformokhoz kapcsolódó – **rész cél** mindegyike teljesült.

Megállapítottuk, hogy az **egyik rész cél** (a **társasági adó reformjához**, és különösen „az adófizetők 15%-os minimális adókulcsának biztosításához” kapcsolódó intézkedések bevezetése) nem teljesült kielégítően. Megítélésünk szerint a hiba hatása **nem volt lényeges**. Megjegyeztük továbbá, hogy a Bizottság még nem határozott meg **módszert a rész cél vagy cél elérésének elmaradásából eredő hatás számszerűsítésére**, azaz hogy ennek eredményeként milyen összeget kellene felfüggeszteni.

További **ajánlásokat** fogalmaztunk meg a Bizottság számára a rész célok értékelésével, különösen saját munkájának dokumentálásával és a rész célok értékeléséhez használt kritériumokkal kapcsolatban.

Hölgyeim és uraim!

Eddig az uniós kiadások **szabályszerűségi** szempontjait vizsgáltuk. Vizsgáljuk azonban a rendelkezésre álló források **felhasználását** is; ez a terület rendszeresen **aggodalomra ad okot**. Ez 2021-ben sem változott.

2021 végén a **fennálló kötelezettségvállalások** összesen 341,6 milliárd eurót tettek ki, a tavalyi 303,2 milliárd euróval szemben. Ez az összeg azonban első ízben az RRF keretében tett csaknem 90 milliárd euró összegű fennálló kötelezettségvállalásokat is tartalmazza. Ha eltekintünk ettől az összegtől, a fennálló kötelezettségvállalások az előző évhez képest csökkentek, főként a 2021–2027-es TPK megosztott irányítású forrásainak késedelmes végrehajtása miatt.

Jelentésünkben arról is tájékoztatunk, hogy az uniós költségvetés milyen mértékben van kitéve jövőbeli lehetséges **kötelezettségeknek**. Ez a kitettség 2021-ben több mint kétszeresére, 277,9 milliárd euróra nőtt. Ez elsősorban az NGEU csomag finanszírozására kibocsátott 91,0 milliárd euró összegű kötvénynek, valamint annak tudható be, hogy 50,2 milliárd euróval növelték a tagállamoknak a világjárvány által érintett munkahelyek és munkavállalók védelmét célzó pénzügyi támogatását (SURE eszköz).

Horizontális szempontból beszámolunk az uniós költségvetésről szóló éves bizottsági irányítás- és teljesítményjelentést érintő kérdésekről, amely jelentést Önök ma később fognak megvitatni. Ebben az évben megállapítottuk, hogy a különböző szakpolitikai területeken az utólagos ellenőrzések korlátai befolyásolják a **Bizottság kockázatértékelésének** megalapozottságát és a **kiadásoknak nagy vagy kis kockázatúként** való besorolását. Beszámolunk továbbá a szabálytalan kifizetésekkel (5,6 milliárd euró) kapcsolatos **pénzügyi korrekciók** bemutatásáról, amely utóbbi megítélésünk szerint félreérthető. Végezetül, ami a Bizottság által Magyarországnak a

feltételrendszerről szóló rendelet értelmében küldött értesítést illeti, megjegyezzük, hogy az éves irányítási és teljesítményjelentés nem közöl részleteket az értesítésről, illetve arról, hogy az milyen hatással lehet az érintett kiadások szabályszerűségére. Időközben a Bizottság a költségvetés védelmét célzó intézkedéseket javasolt a Tanácsnak, és további információkat közölt, amelyekről Önök is értesültek. Ezekben több olyan kérdésre is kitért, mint a közbeszerzési rendszer, illetve az összeférhetlenségek megelőzése és korrekciója.

Végezetül: 15, a 2021. évi ellenőrzéseink során csalásnyúsnak talált esetet jelentettünk az OLAF-nak (2020-ban: hat eset); ezek alapján az OLAF eddig öt vizsgálatot indított. Munkamegállapodások vannak érvényben mind az Európai Ügyészséggel, mind az OLAF-fal, és az idei évtől kezdve lehetőség szerint egyidejűleg mindkettőnek továbbítjuk a csalásnyúsnak eseteket. Nem csak arról van szó, hogy a Számvevőszék egyes konkrét eseteket találta gyanúsnak; ezzel a fontos témával egyedi különjelentésekben is foglalkozunk, például azokban, amelyek a közös agrárpolitikával kapcsolatos csalási kockázatokról (14/2022), a gazdasági szereplők feketelistájáról (11/2022) és a megosztott irányítással kapcsolatos összeférhetlenségről (előkészületben, 2023 első negyedéve) szólnak.

Tisztelt Elnök Asszony, tisztelt Képviselők!

Éves jelentésünk **más olyan részletes információkat és megállapításokat** is tartalmaz, amelyeket szintén szeretnék kiemelni, de időm sajnos véges. Ezért felhívnam figyelmüket az **éves jelentésünkre**, illetve „**Az uniós számvevőszéki ellenőrzésről röviden**” című kiadványunkra, amelyeket Önök kézhez kaptak.

Befejezésül szeretném leszögezni: 2021-re vonatkozó megállapításaink arra mutatnak, hogy **ébernek** kell **maradnunk**, és **minden szinten eredményes ellenőrzéseket** kell végeznünk a pénzeszközök felhasználásának módja és a tervezett eredmények elérése tekintetében.

Olyan világban élünk, amely **soha nem látott ütemben** változik, és ez kihívást jelent az Unió számára. Az uniós kiadások az elkövetkező években várhatóan megkétszereződnek, ezért mind a Bizottság, mind a tagállamok **hatalmas felelősséggel** tartoznak az Unió pénzügyeinek gondos és hatékony kezelése terén.

Végezetül szeretném megragadni az alkalmat, hogy **köszönetet mondjak a biztos úrnak** intézménye elmúlt évi együttműködéséért. Előfordulhat, hogy egyes pontokban eltér a véleményünk, de mindketten arra törekszünk, hogy felelősségi körünkön belül biztosítsuk az uniós költségvetés megfelelő felhasználását.

Köszönöm **figyelmüket**, és várom **kérdéseiket**.